

2011. március 14. - **É. Kiss Katalin nyelvészprofesszor büszke a kitüntetésre, örül és megtiszteltetésnek veszi, hogy a mesterének tekintett Kiefer Ferenc nyugalmazott kutatóprofesszor után ő is megkapta a Széchenyi-díjat.** É. Kiss

Katalin, az MTA levelező tagja, az MTA Nyelvtudományi Intézetének kutatóprofesszora hétfőn a magyar nyelv generatív szintaxisának kutatásában és a magyar nyelv szerkezete iránti nemzetközi érdeklődés felkeltésében, a magyar nyelvtan oktatásának megújításában végzett iskolateremtő tudományos munkásságáért, egyetemi oktatói és szakmai-közéleti tevékenysége elismeréseként kapta meg a Széchenyi-díjat.

Mint azt É. Kiss Katalin elmondta, azt kutatja kollégáival és doktorandusz hallgatóival, hogy "mi tesz minket képessé arra, hogy minden lehetséges magyar mondatot létrehozzunk és megértsünk; hogyan lehet a magyar anyanyelvűek mentális nyelvtanát modellálni". Ha jó a modellünk, akkor például magyarra fordítani tudó számítógépes algoritmussá is átalakítható - jegyezte meg. Példaként a "János megérkezett" és a "János érkezett meg" mondatpárt hozta fel, rámutatva, hogy egy grammatikamodellnek tudnia kell, mi a jelentéskülönbség a két mondat között, hová kell tenni a főhangsúlyt vagy miért rossz például az, hogy "Érkezett meg János".

A generatív nyelvelmélet a nyelvtan vizsgálatának uralkodó irányzata a világban. Ebben a keretben olyan pontos megállapításokat lehet tenni a nyelvről, mint egy matematikai formula. A generatív nyelvészeket az érdekli, milyen az emberi nyelv mint olyan. Az emberi nyelvek közös tulajdonságai a magyarban olykor jobban kitűnnek, mint más nyelvekben, ezért a magyar alapján az emberi nyelv lényegéről is sok újat lehet mondani - hangsúlyozta a nyelvészprofesszor.

É. Kiss Katalin példaként említette, hogy bizonyos dolgokat a magyarban az igének az igekötőn keresztül való mozgása tesz láthatóvá. Például az angolban nem világos, mikor jelent egy "n" számnév "n"-t és mikor "legalább n"-t. A magyar segít megérteni, hogy a számneves kifejezések alapjelentése a természetes nyelvben "legalább n": például a "Tíz cigarettát elszív egy nap" azt jelenti, hogy legalább tízet. Akkor jelent a "tíz cigaretta" pontosan tízet, ha közvetlenül ige előtti főhangsúlyos pozícióba kerül: "Tíz cigarettát szív el egy nap". Az angolban ez a különbség nem látszik - fejtette ki.

A professzor, aki magyar-angol szakon diplomázott a Debreceni Egyetemen, úgy találja, hogy a generatív mondattani kutatás olyan, mint a rejtvényfejtés, meg kell találni a rendszert a nyelvi

jelenségek mögött.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tanít és jelenleg a történeti mondattan kutatásával foglalkozik: a Halotti beszéd-től vizsgálja - több kollégájával közösen - hogy mi változott a magyar mondat-szerkezetben.

É. Kiss Katalin 1949. május 31-én született Debrecenben. Szülővárosában, a Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar-angol szakán szerzett diplomát, 1972-1982 között az egyetem oktatója volt. 1982-1986 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem docenseként tanított. 1986-89-ben az MTA Nyelvtudományi Intézetének tudományos főmunkatársaként folytatta kutatásait, 1991-től az intézet és az ELTE Elméleti Nyelvészet Szakcsoportjának tudományos tanácsadója. 2007 óta a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egyetemi tanára.

Kutatási területe a nyelvelmélet, a magyar és általános nyelvészet. 1979-ben a nyelvtudomány kandidátusa, 1980-ban a nyelvtudomány doktora lett. 1995-ben habilitált. 2005-ben az Európai Akadémia tagjává, 2007-ben az MTA levelező tagjává választották. Munkásságát a Gombocz Zoltán-émlékérem (1985), az Új Európa-díj (1994), a Palladium-díj (2005) és a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje (2009) kitüntetésekkel ismerték el. Számos tudományos publikáció és könyv szerzője.